

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 จัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการศึกษาทางไกล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนทุกคนในทุกพื้นที่ทั่วประเทศโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานแล้วและผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบปิด ให้ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการศึกษาทางไกลนั้น ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ไปยังผู้เรียนโดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองอยู่ที่บ้านหรือที่ทำงานโดยไม่ต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัย สื่อที่มหาวิทยาลัยใช้ในการถ่ายทอดความรู้ นั้นเป็นสื่อประสม ซึ่งประกอบด้วยสื่อหลายชนิด การใช้สื่อประสมในระยะแรกของการเปิดการเรียน การสอนนั้น มหาวิทยาลัยใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก และมีรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง ซีดี วีซีดี การสอนเสริมและการฝึกปฏิบัติเป็นสื่อเสริม ในระยะต่อมามหาวิทยาลัย ได้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ เช่น การใช้ e-learning

มหาวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนโดยรับนักศึกษารุ่นแรกในปี พ.ศ. 2524 รับ นักศึกษาระดับปริญญาตรีใน 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และวิทยาการ จัดการ ต่อมาได้ขยายสาขาวิชาขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งปัจจุบันเปิดสอน 11 สาขาวิชา คือ สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ วิทยาการจัดการ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เกษตรศาสตร์และ สหกรณ์ มนุษยนิเวศศาสตร์ นิเทศศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากเปิดสอนในระดับปริญญาตรีแล้ว ในปี พ.ศ. 2536 มหาวิทยาลัยเริ่มเปิดสอนในระดับปริญญาโท โดยเริ่มที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ก่อน ต่อมาได้ขยายไปยังสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น สาขาวิชาวิทยาการ จัดการ เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ศิลปะศาสตร์ นิเทศศาสตร์ จนปัจจุบันมีครบทั้ง 12 สาขาวิชา และ ในปี พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยเริ่มเปิดสอนระดับปริญญาเอก โดยเริ่มที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์อีก เช่นกัน ต่อมาได้ขยายไปอีกหลายสาขาวิชาเช่น นิเทศศาสตร์ เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ วิทยาการ จัดการ และศิลปะศาสตร์ และกำลังขยายไปยังสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย (สุมาลี สังข์ศรี 2560)

การบริหารของมหาวิทยาลัยมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ 12 สาขาวิชา มีฐานะเทียบเท่าคณะ รับผิดชอบงานด้านวิชาการ และมีสำนักต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนงานวิชาการ รวม 9 สำนัก คือ สำนักทะเบียนและวัดผล สำนักเทคโนโลยีการศึกษา สำนักบริการการศึกษา สำนัก วิชาการ สำนักบรรณสารสนเทศ สำนักพิมพ์ สำนักการศึกษาต่อเนื่อง สำนักคอมพิวเตอร์ และสำนัก

บัณฑิตศึกษา รวมทั้งสถาบันที่มีฐานะเทียบเท่าสำนักอีก 1 สถาบัน คือ สถาบันวิจัยและพัฒนา โดยมีสำนักงานอธิการบดีเป็นหน่วยงานบริหารส่วนกลาง นอกจากนี้ ยังมีศูนย์วิจัยพัฒนา มสธ. ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ปัจจุบัน มี 10 แห่ง ได้แก่ นครศรีธรรมราช นครสวรรค์ อุบลราชธานี เพชรบุรี สุโขทัย ลำปาง อุตรธานี จันทบุรี ยะลา และนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหรือสนับสนุนและรองรับกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอบรม และงานบริการการศึกษาในระบบการสอนทางไกล เป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัย ในงานบริการห้องสมุดและสื่อการศึกษา เป็นศูนย์ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค สนับสนุนการจัดกิจกรรมของชมรมนักศึกษา ชมรมบัณฑิต สมาคม สุโขทัยธรรมมาธิราช และองค์กรอื่น ที่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย

การจัดการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนั้น มีความคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่น ๆ ในทุกภูมิภาคของโลก กล่าวคือ ความรู้และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ จะถูกถ่ายทอดไปยังนักศึกษาโดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก และกลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายทั้งในด้านอายุ อาชีพ ความสนใจ พื้นฐานความรู้ ถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนั้นการดำเนินการทุกด้านต้องเป็นระบบและเอื้อต่อผู้เรียนซึ่งมีจำนวนมาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมุ่งเน้นในคุณภาพของการจัดการศึกษาเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผลลัพธ์หรือผลผลิตของการจัดการศึกษามีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมและสามารถเทียบเคียงได้กับมหาวิทยาลัยในระบบชั้นเรียน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงต้องมีการติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งระบบ ทั้งในด้านหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านสื่อสำหรับถ่ายทอดความรู้ให้มีความทันสมัยและเอื้อประโยชน์แก่ผู้เรียนที่เรียนด้วยตนเองได้มากที่สุด ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมบริการการศึกษาที่จะช่วยเหลือผู้เรียน ด้านแหล่งความรู้สนับสนุนการเรียน ด้านการวัดประเมินผล และด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น ในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษานั้น หากได้มีการศึกษาเทียบเคียงกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่น ๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันหรือที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เช่น มหาวิทยาลัยเปิดแห่งมาเลเซีย มหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศฟิลิปปินส์ มหาวิทยาลัยเปิดแห่งเวียดนาม มหาวิทยาลัยเทอร์บูกาแห่งอินโดนีเซีย ก็ย่อมจะเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ ที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยได้ต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการศึกษาในระบบมหาวิทยาลัยเปิดนั้นเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเปิดโอกาสทางการศึกษาในกับผู้เรียนที่อาจจะไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนในระบบมหาวิทยาลัยปิด แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาจะมีประสิทธิภาพมากเพียงใด หากนักศึกษาไม่สามารถรับการศึกษาจนครบหรือสำเร็จตามหลักสูตรที่จัดไว้ให้ได้ ก็เท่ากับว่าล้มเหลวทางการจัดการศึกษา ปัญหานักศึกษา

ออกจากระบบการศึกษาระหว่างที่ยังศึกษาอยู่ โดยไม่สำเร็จตามหลักสูตรเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันนี้ ได้มีหลาย ๆ สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับปัญหานี้ ซึ่งปัญหานี้อาจจะส่งผลต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาจำนวนมากหรือน้อยแตกต่างกันไป

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประสบปัญหานี้เช่นกัน โดยที่ผ่านมา สำนักทะเบียน และวัดผลได้รายงานยอดนักศึกษาที่ไม่สามารถอยู่เรียนจนจบหลักสูตรได้ และจำนวนยอดรวมของนักศึกษาลดลงเรื่อย ๆ ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจจะศึกษาให้ชัดเจนว่า อะไร คือ สาเหตุให้นักศึกษายังคงศึกษาอยู่จนจบการศึกษาตามหลักสูตรที่ตนสมัคร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการออกจากระบบการศึกษาโดยไม่สำเร็จการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษา พร้อมทั้งศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละตัว
2. เพื่อศึกษาค่าอิทธิพลที่ปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์โอกาสที่นักศึกษาจะคงอยู่ในระบบการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หากผลการวิจัยพบว่าตัวแปรใดส่งผลอย่างกว้างขวางต่อนักศึกษาส่วนมากมหาวิทยาลัยฯ อาจนำผลการวิจัยไปปรับนโยบายในการแก้ปัญหานักศึกษาเรียนไม่จบหลักสูตรได้ ทั้งในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีระบบการเรียนการสอนคล้ายคลึงกัน
2. ได้สมการพยากรณ์การคงอยู่ของนักศึกษา มสธ. หรือสมการพยากรณ์ตัวแปรที่ทำให้ นักศึกษา มสธ. เรียนจบตามเวลาที่แต่ละหลักสูตรกำหนด แล้วนำสมการนี้ไปประยุกต์ใช้กับนักศึกษาใหม่เป็นรายบุคคลเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาใหม่สามารถเรียนจบได้ตามเวลาในแต่ละหลักสูตร

นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. การคงอยู่ในระบบการศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่นักศึกษาใช้เพื่อการศึกษาตั้งแต่แรกเข้าจนสำเร็จการศึกษา
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษา หมายถึง ปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อเวลาที่นักศึกษาใช้ในการเรียนจนสำเร็จการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษามีค่าอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบ อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ
3. ตัวแปรที่ศึกษาสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์การคงอยู่ในระบบการศึกษา

